

WICEPREZES
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI
Wojciech Misiąg

KPS-4114-02-03/2012
I/12/002

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer, tytuł kontroli i okres objęty kontrolą

I/12/002 – Zatrudnianie osób niepełnosprawnych w wybranych ministerstwach, urzędach centralnych i państwowych jednostkach organizacyjnych; lata 2010-2011 i I półrocze 2012 r.

Jednostka przeprowadzająca kontrolę

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Pracy, Spraw Społecznych i Rodziny.

Kontroler

Jacek Rupert, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 82555 z 17 sierpnia 2012 r.

(akta kontroli str. 1-2)

Jednostka kontrolowana

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, 00-950 Warszawa, pl. Powstańców Warszawy 1.

Kierownik jednostki kontrolowanej

Pani Małgorzata Krasnodębska-Tomkiel, Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów; osobą odpowiedzialną za kontrolowaną działalność jest Dyrektor Generalny Pani Monika Bronkau-Ługowska.

(akta kontroli str. 3-4)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie[1] ocenia działalność Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w badanym zakresie, mimo iż w okresie objętym kontrolą niewielki stan zatrudnienia osób niepełnosprawnych zmniejszył się – w relacji do ogółu zatrudnianych pracowników – z 0,90% do 0,77% i pozostawał na poziomie wymagającym wnoszenia wpłat na Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Uzasadnienie oceny ogólnej

W ocenie uwzględniono przestrzeganie przepisów w zakresie zatrudniania osób niepełnosprawnych oraz respektowanie praw i przywilejów przysługujących niepełnosprawnym pracownikom, a także terminowe i w należytej wysokości wnoszenie wpłat na PFRON oraz korzystanie z możliwości ich obniżenia przez zakup usług w zakładach pracy chronionej. Jakkolwiek istnieją jeszcze bariery i utrudnienia dla osób niepełnosprawnych w budynkach i pomieszczeniach użytkowanych przez jednostki organizacyjne Urzędu, to w ocenie uwzględniono postęp w ich usuwaniu.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Stan zatrudnienia osób niepełnosprawnych

Opis stanu faktycznego

1.1. Według stanu na 31 grudnia 2010 r. i 30 czerwca 2012 r. zatrudniano w Urzędzie cztery osoby niepełnosprawne. Wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych[2] zmniejszył się w tym okresie z 0,90% do 0,77%; w tym czasie liczba zatrudnionych pracowników zwiększyła się z 457 do 466 osób (z 442,05 do 452,12 w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy). Najniższy wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych (0,55%) wystąpił w kwietniu 2012 r.

Stosunek pracy z niepełnosprawnymi pracownikami nawiązano na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony. W czasie kontroli zatrudniono cztery osoby (posiadające orzeczenie o stopniu niepełnosprawności) na stanowiskach: bibliotekarza i gł. specjalisty

---

1 Najwyższa Izba Kontroli stosuje trzystopniową salę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe wyjaśnienie.

2 Por. art. 2 pkt 6 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721 ze zm.).

(w Urzędzie), inspektora (w Specjalistycznym Laboratorium Badania Zabawek w Lublinie) i sprzątaczki (w Laboratorium Kontrolno-Analitycznym w Olsztynie).

W okresie od 21 do 30 września 2012 r. zatrudniano w Urzędzie (na stanowisku naczelnika działu) pracownika posiadającego orzeczenie lekarza orzecznika ZUS o całkowitej niezdolności do pracy[3]; tym samym zatrudnienie osób niepełnosprawnych zwiększyło się we wrześniu 2012 r. do pięciu osób, a wskaźnik wzrósł do 0,86%.

W okresie objętym kontrolą Urząd nie wypowiadał umów o pracę osobom posiadającym orzeczenie o niepełnosprawności. W drodze porozumienia stron rozwiązano natomiast umowy o pracę z dwoma niepełnosprawnymi pracownikami (30 czerwca 2010 r. i 29 grudnia 2011 r.).

(akta kontroli str. 21-22, 39, 53, 58, 113, 116-117)

1.2. Dyrektor Generalna, pismem z 2 marca 2012 r., zobowiązała pracowników do przedkładania pracodawcy posiadanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności. Orzeczenie takie przedłożył jeden pracownik.

W ogłoszeniach o wolnych miejscach pracy zamieszczano, przed wejściem w życie ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy o służbie cywilnej oraz niektórych innych ustaw[4], informację zapraszającą do udziału w postępowaniu osoby niepełnosprawne. Po nowelizacji ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej[5], stosownie do wymogów określonych w art. 55 i 57, Urząd podawał w publikowanych ogłoszeniach dane o wskaźniku zatrudnienia osób niepełnosprawnych oraz informacje istotne dla osób zamierzających ubiegać się o zatrudnienie, dotyczące m.in. warunków pracy, obowiązku dostarczenia kopii dokumentu potwierdzającego niepełnosprawność oraz preferencji w zatrudnieniu, po spełnieniu wymogów najlepszej kandydatury.

Urząd nie współpracował z urzędami pracy i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz środowiska osób niepełnosprawnych i nie organizował staży dla osób niepełnosprawnych. Ogłoszenia o wolnych stanowiskach pracy były zamieszczane na portalu www.niepełnosprawni.pl.

(akta kontroli str. 53, 59, 122-175, 199)

1.3. W Urzędzie ustanowiony został wymóg składania przez nowo zatrudnianego pracownika oświadczenia dotyczącego posiadania stopnia niepełnosprawności, a także niezwłocznego, pisemnego powiadomienia pracodawcy o wszelkich zmianach warunkujących nabycie lub utratę świadczeń. Informację o obowiązku informowania pracodawcy o wszelkich zmianach, m.in. o uzyskaniu stopnia niepełnosprawności, zamieszczono także na tablicy ogłoszeń.

W okresie objętym kontrolą orzeczenia o uzyskaniu stopnia niepełnosprawności dostarczyło trzech pracowników ze zwłoką odpowiednio siedmiu, 14 i 31 dni od daty ich wydania. Zwłoka w dostarczeniu wspomnianych orzeczeń (wydanych pracownikom w czasie pozostawania w stosunku pracy z Urzędzie) skutkowała poniesieniem wydatków z tytułu wpłat na PFRON w wysokości o 2,4 tys. zł wyższych, niż gdyby orzeczenia zostały dostarczone pracodawcy bezpośrednio po ich otrzymaniu przez pracowników.

W Urzędzie powołano koordynatora ds. równego traktowania (funkcję tę powierzono gł. specjaliście w Wydziale Zarządzania Zasobami Ludzkimi). Przewidziane w latach 2011-2012, przez Pełnomocnika Rządu ds. Równego Traktowania, szkolenia dla koordynatorów nie odbyły się z przyczyn niezależnych od Urzędu (nowy terminarz przewiduje, że odbędą się w IV kwartale br.).

---

3 W dniu 21 września 2012 r. pracownik przedłożył pracodawcy orzeczenie lekarza orzecznika ZUS o uznaniu go za osobę całkowicie niezdolną do pracy. W związku z tym zaliczono go do stanu zatrudnienia osób niepełnosprawnych od dnia dostarczenia orzeczenia do dnia rozwiązania umowy o pracę w związku z przejściem na rentę (30 września 2012 r.).

4 Dz. U. Nr 201, poz. 1183.

5 Dz. U. Nr 227, poz. 1505 ze zm.

Jeden pracownik kancelarii Urzędu został przeszkolony w zakresie posługiwania się językiem migowym.

(akta kontroli str. 54, 61-64, 120, 178, 193-194)

Ustalone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Uwagi dotyczące badanej działalności

Zdaniem Najwyższej Izby Kontroli, jedną z przyczyn niskiego poziomu wskaźnika zatrudnienia osób niepełnosprawnych w Urzędzie, mimo prawidłowego prowadzenia naborów, są bariery w budynkach zajmowanych przez Urząd (obiekt zabytkowy) oraz laboratoria i delegatury, jak również zagrożenia występujące w środowisku pracy[6].

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w powyższym zakresie.

2. Wpłaty na Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

Opis stanu faktycznego

2.1. Stosując się do wskazówek zawartych w piśmie Ministra Finansów[7], Urząd nie planował wydatków na wpłaty na PFRON. Zmniejszał natomiast o należne kwoty wydatki na wynagrodzenia osobowe. W sytuacji, gdy wydatek taki wystąpił, przed jego zrealizowaniem dokonywał zmian w planie finansowym. Urząd zabezpieczył środki na wpłaty na PFRON z oszczędności wynikających z dodatkowego wynagrodzenia rocznego (324 tys. zł) oraz wynagrodzeń członków korpusu służby cywilnej (80 tys. zł).

2.2. Wpłaty na PFRON naliczono prawidłowo, z zastosowaniem obowiązujących wskaźników i przekazano terminowo do PFRON. Wyniosły one w latach 2010-2012 (I półrocze) odpowiednio: 355,0 tys. zł, 380,7 tys. zł i 210,1 tys. zł. Szczegółowe badanie rzetelności deklaracji DEK-I-A za styczeń i czerwiec 2012 r. wykazało, że przedstawiono w nich prawidłowo wyliczone dane o: zatrudnieniu w etatach, osobach, osobach niepełnosprawnych, ze wskazaniem stopnia niepełnosprawności, przeciętnym wynagrodzeniu oraz należnej wpłacie na PFRON.

(akta kontroli str. 55, 65-72, 116)

2.3. Urząd korzystał z prawa zakupu usług u usługodawców, którzy spełniają warunki umożliwiające obniżenie należnej wpłaty na PFRON, określone w art. 22 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Obniżki naliczano prawidłowo – ich kwota wyniosła 853 zł.

(akta kontroli str. 56, 194-195)

Ustalone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w powyższym zakresie.

3. Preferencje dla osób niepełnosprawnych w procesie naboru.

Opis stanu faktycznego

3.1. Tryb i zasady przeprowadzania naboru do pracy w Urzędzie uregulowano w zarządzeniu nr 13/2010 Dyrektor Generalnej z 28 czerwca 2010 r., wydanym na podstawie art. 25 ust. 4 pkt 2 ustawy o służbie cywilnej. Nie zostało ono znowelizowane, w związku ze zmianami wprowadzonymi ustawą zmieniającą ustawę o służbie cywilnej z 2011 r.

(akta kontroli str. 74 - 95)

3.2. Po wejściu w życie ustawy o zmianie ustawy o służbie cywilnej, zorganizowano nabory na 25 wolnych miejsc pracy[8] (jeden w 2011 r. i 24 w 2012 r.). W dziewięciu naborach oferty pracy na stanowiskach: inspektora, specjalisty, st. specjalisty, gł. specjalisty, sekre-

---

6 Por. pkt 4 niniejszego wystąpienia pokontrolnego *Dostosowanie siedziby Urzędu do potrzeb niepełnosprawnych pracowników.*

7 Por. pismo nr BP6/414/69/AJG/2011/1341 z dnia 6 kwietnia 2011 r. w sprawie szczegółowego sposobu, trybu i terminów opracowania materiałów do projektu ustawy budżetowej na 2012 r.

8 W ogłoszeniach oferowano wolne miejsca pracy w: departamentach (14), Biurze Dyrektor Generalnej (jedno), laboratoriach (cztery) i delegaturach (sześć).

tarza ds. administracyjno-księgowych i sekretarza dyrektora departamentu złożyło łącznie 16 osób niepełnosprawnych. W pięciu naborach osoby niepełnosprawne nie spełniały wymogów ogłoszenia, a w czterech pozostałych spełniały wymogi formalne, ale nie spełniały wymogów niezbędnych (nie uzyskały wymaganej liczby punktów). Ani jedna z osób niepełnosprawnych nie została zakwalifikowana do dalszego etapu naboru.

Informacje o naborze kandydatów zamieszczano na tablicy ogłoszeń w siedzibie Urzędu (lub delegatury), w Biuletynie Informacji Publicznej Kancelarii Prezesa Rady Ministrów oraz w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu. W ogłoszeniach, po nowelizacji ustawy o służbie cywilnej, zamieszczano, przeznaczoną dla kandydatów, którzy zamierzają skorzystać z pierwszeństwa w zatrudnieniu w wypadku, gdy znajdą się w gronie najlepszych kandydatów, informacje o warunkach pracy oraz o obowiązku złożenia kopii dokumentów potwierdzających niepełnosprawność.

(akta kontroli str. 96-104)

3.3. We wszystkich 25 ogłoszeniach o naborze na wolne miejsca pracy zamieszczono informację, że budynki nie są w pełni dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych ruchowo (na wózkach). W ogłoszeniach z 16 stycznia 2012 r. (oferta pracy w Delegaturze w Lublinie) i 26 stycznia 2012 r. (oferta pracy w Laboratorium Kontrolno-Analitycznym z siedzibą we Wrocławiu) informowano, że budynek nie ma dźwigu osobowego. W ogłoszeniu z 16 czerwca 2012 r. (oferta pracy w Departamencie Współpracy z Zagranica i Komunikacji Społecznej) podano, że jakkolwiek miejsce pracy znajduje się na I piętrze, to jednak dotarcie do niego wymaga pomocy osób trzecich. W ogłoszeniu z 3 września 2012 r. (oferta pracy w Delegaturze w Poznaniu) podano, że budynek jest częściowo dostosowany do potrzeb osób na wózkach inwalidzkich (podjazd do budynku, dźwig osobowy), natomiast nie są dostosowane toalety, zaś w pomieszczeniach znajdują się przeszkody w postaci progów. W ogłoszeniu z 14 lutego 2012 r. (oferta pracy w Laboratorium Badania Paliw i Produktów Chemii Gospodarczej z siedzibą w Bydgoszczy) informowano, że pracownik wykonując swoje obowiązki przemieszcza się w obrębie dwóch budynków, jest narażony na hałas i wysoką temperaturę, stanowisko pracy znajduje się w otoczeniu odczynników, roztworów kwasów, zasad i rozpuszczalników organicznych, a obsługa urządzeń pomiarowych wymaga sprawności fizycznej i zdolności manualnych. W ogłoszeniach z 13 lipca 2012 r. i z 27 sierpnia 2012 r. (oferta pracy w Laboratorium Kontrolno-Analitycznym z siedzibą w Poznaniu) podano m.in., że praca wykonywana jest w szczególnie trudnych warunkach: odczynniki chemiczne, opary, substancje żrące, drażniące, trujące, hałas wentylatorów, a laboratorium mieści się na piętrze w budynku niedostosowanym do potrzeb osób na wózkach inwalidzkich.

(akta kontroli str. 122-171)

Ustalone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Uwagi dotyczące badanej działalności

Znaczący odsetek ofert złożyły osoby niepełnosprawne, które nie spełniały wymogów formalnych. Ani jedna z osób niepełnosprawnych, której oferta spełniła te wymagania, nie spełniała z kolei wymagań związanych ze stanowiskiem pracy, na który prowadzony był nabór. Jakkolwiek w naborze uwzględniono wymogi wynikające z przepisów ustawy o służbie cywilnej, to relatywnie niski stan zatrudnienia osób niepełnosprawnych wskazuje – zdaniem Najwyższej Izby Kontroli – na potrzebę poszukiwania, poza utrudnieniami występującymi na oferowanych stanowiskach pracy, o których Urząd w sposób wyczerpujący informował osoby zainteresowane podjęciem pracy, także innych przyczyn braku oczekiwanych rezultatów w zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Urzędu w zakresie przestrzegania przepisów prawa i ustalonych procedur w obszarze objętym badaniem.

4. Dostosowanie siedziby Urzędu do potrzeb pracowników niepełnosprawnych

Opis stanu faktycznego

4.1. Do zajmowanego przez Urząd budynku[9] prowadzą, od strony pl. Powstańców Warszawy, cztery wejścia o utwardzonej powierzchni[10]. Ogólnodostępny parking miejski posiada trzy oznakowane stanowiska dla osób niepełnosprawnych. Wyznaczono również cztery miejsca parkingowe, z których mogą korzystać osoby niepełnosprawne – pracownicy Urzędu i interesanci. Powierzchnia parkingu jest wyłożona kostką brukową. Przez szerokość całego budynku (od strony pl. Powstańców Warszawy) prowadzą schody. Od strony ul. Moniuszki jest podjazd dla osób poruszających się na wózkach.

Dla osób niepełnosprawnych oznakowano dwa wejścia (jedno stale używane z bramką wykrywającą metale, której gabaryty uniemożliwiają przejechanie osoby niepełnosprawnej na wózku inwalidzkim i jedno zamknięte, używane sporadycznie). Posiadają one sygnalizację przywoławczą i drzwi (dwa skrzydła) o odpowiedniej szerokości (jednego metra). Wejścia posiadają powierzchnię antypoślizgową. Sygnalizacja przywoławcza umożliwia wezwanie osoby, która mogłaby udzielić pomocy w wypadku problemów z przemieszczaniem się, wejściem i poruszaniem się wewnątrz budynku.

Ciągi komunikacyjne i drzwi wewnętrzne posiadają szerokość umożliwiającą poruszanie się osobom na wózkach inwalidzkich. Nie występują progi. Schody wyposażone są w poręcze. Na wyposażeniu znajduje się sprawny akumulatorowy schodołaz.

Dźwig osobowy, wskazany jako przeznaczony dla osób niepełnosprawnych (o wymiarach 0,87 m na 1,40 m), jedyny zapewniający komunikację z poziomu wejścia do budynku, nie był wyposażony w przyciski sterujące umożliwiające odczyt w alfabecie Braille'a, a dostęp do niego z poziomu wejścia do budynku wymagał przejścia przez zamykaną kratę i dwie pary zamkniętych na klucz drzwi. W otoczeniu wejścia trwała podczas oględzin prace adaptacyjne pomieszczeń na potrzeby Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego.

Pozostałe dźwigi osobowe (jeden o wymiarach 0,95 m na 1,55 m i dwa o wymiarach 0,96 m na 1,20 m) posiadają przyciski umożliwiające odczyt w alfabecie Braille'a; podczas oględzin zapewniały komunikację z poziomu wysokiego parteru, na który prowadzą schody z poręczami. Posiadają sygnalizację dźwiękową przybycia oraz informację wizualną wskazującą na wyświetlaczu numer piętra; nie są natomiast wyposażone w syntezator mowy.

Usytuowanie wejść do dwóch największych dźwigów osobowych (blisko schodów) stwarza ryzyko, szczególnie dla osoby na wózku inwalidzkim wyjeżdżającej tyłem, a nawet dla osoby w pełni sprawnej, ześlizgnięcia się ze schodów. Podczas oględzin zwrócono uwagę na potrzebę oznaczenia tych miejsc taśmami ostrzegającymi.

W siedzibie Urzędu funkcjonuje jedna toaleta (na trzecim piętrze) przeznaczona dla osób niepełnosprawnych, z której osoby na wózkach mogą korzystać bez konieczności pomocy osób trzecich. Zauważono jednak brak poręczy przy umywalce.

4.2. Przyjęte rozwiązania (dźwigi osobowe, schodołaz, osoba towarzysząca) umożliwiają przyjęcie osoby niepełnosprawnej na wózku inwalidzkim jako interesanta. Znaczącym utrudnieniem dla takiej osoby byłaby natomiast wielogodzinna, codzienna praca w Urzędzie. W modernizowanym obecnie dla Urzędu wejściu do budynku przewidziano możliwość bezpośredniego (bez dodatkowych drzwi) dotarcia do dźwigu osobowego o największych wymiarach (0,95 m na 1,55 m), wyposażonego w przyciski umożliwiające od-

---

9 Budynek został wpisany do ewidencji prowadzonej przez Stołecznego Konserwatora Zabytków. Płaszczyzny wychodzące poza jego obrys podlegają Zarządowi Dróg Miejskich. Pomieszczenia w budynku zajmuje też Urząd Komisji Nadzoru Finansowego. Budynek posiada trzy klatki schodowe – główną i dwie boczne (od strony ul. Boduena i ul. Moniuszki). Korytarze są podzielone na części i odgrodzone drzwiami zamykanymi elektronicznie.

10 Jedno wejście do Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (zamknięte, nieużywane) było w czasie oględzin modernizowane; drugie wejście do Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego (również zamknięte, użytkowane sporadycznie) było także modernizowane.

czyt w alfabecie Braille'a. W pobliżu tego wejścia powstaje druga toaleta przystosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych poruszających się na wózkach.

Kabina dźwigu osobowego, dostępna dla osób niepełnosprawnych, zgodnie z § 193 ust. 2a rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie[11], powinna mieć szerokość co najmniej 1,1 m i długość 1,4 m, tablicę przyzywową z dodatkowym oznakowaniem dla osób niewidomych i informacją głosową. Dźwigi osobowe nie odpowiadają tym wymogom (jeden z nich, o wymiarach 0,95 m na 1,55 m, był w latach 2011-2012 modernizowany).

Dyrektor Generalna wyjaśniła, że brak było technicznych możliwości poszerzenia szybów windowych (obiekt zabytkowy). Przedstawiona na tę okoliczność ekspertyza techniczna nie dotyczyła jednak zwiększenia gabarytów dźwigu osobowego, a jedynie możliwości przedłużenia komunikacji z wysokiego parteru na poziom wejścia do budynku i na poziom piwnicy. W sporządzonej w trakcie kontroli opinii technicznej wymieniono dźwig osobowy o innych (mniejszych) wymiarach, niż zainstalowano. Wyjaśniła też, że celem umożliwienia dotarcia osobie niepełnosprawnej do każdego pomieszczenia, zapewnia się asystę pracownika ochrony przez cały czas jej przebywania w budynku. Poinformowała ponadto, że rozważy zakup instalacji informacji głosowej w ramach istniejących możliwości finansowych.

(akta kontroli str. 56, 178-179, 181-187, 195-196)

4.3. W celu zmniejszenia utrudnień dla niepełnosprawnych pracowników, w 2010 r. zakupiono tzw. schodołaz (21 tys. zł), w 2012 r. w dwóch dźwigach osobowych w holu głównym wymieniono przyciski, aby mogły z nich korzystać osoby niewidzące (3,1 tys. zł), podczas modernizacji dźwigu osobowego w bocznej klatce schodowej (od strony ul. Boduena) zainstalowano przyciski z oznakowaniem dla osób niewidzących, w czasie robót na parterze (od strony ul. Boduena) zniwelowano różnice poziomów przy wejściu do tej części budynku, ciągi komunikacji poziomu parteru i otwory drzwiowe przystosowano do potrzeb osób niepełnosprawnych, na parterze wykonano toaletę dla osób niepełnosprawnych.

(akta kontroli str. 115, 178-179)

4.4. W budynkach delegatur i laboratoriów wykonano w latach 2010-2012 następujące prace: zainstalowano poręcz przy schodach zewnętrznych (Delegatura w Bydgoszczy), tablicę informującą o dostępnej platformie (Delegatura w Gdańsku), wybudowano podjazd oraz zainstalowano przyciski z symbolami w alfabecie Braille'a i komunikator głosowy w dźwigu osobowym (Delegatura w Poznaniu), wyznaczono miejsca parkingowe dla osób niepełnosprawnych (Delegatura w Krakowie).

(akta kontroli str. 208)

Ustalone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Uwagi dotyczące badanej działalności

Zważywszy jednak na fakt, iż Urząd nie posiada planu działań w zakresie usuwania barier, celowe jest – zdaniem NIK – opracowanie takiego planu. Uwagę zwraca w szczególności niespełnienie przez dźwigi osobowe warunków technicznych określonych w przepisach prawa (nie posiadają wymaganych wymiarów i nie zostały wyposażone w informację głosową). NIK przyjmuje do wiadomości deklarację Dyrektor Generalnej dotyczącą zakupu i instalacji informacji głosowej (w ramach możliwości finansowych). Za działania konieczne należy także uznać zamontowanie uchwytów przy umywalce w toalecie dla osób niepełnosprawnych oraz oznaczenie taśmą ostrzegawczą miejsc niebezpiecznych na klatkach schodowych przy wyjściach z dźwigów osobowych. Kolejna uwaga dotyczy po-

[11] Dz. U. Nr 75, poz. 690 ze zm.

trzeby kontynuowania działań ograniczających skutki dla osób niepełnosprawnych wynikające z istniejących barier w budynkach zajmowane przez delegatury i laboratoria.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Urzędu w zbadanym zakresie, biorąc pod uwagę postęp w usuwaniu barier i utrudnień dla osób niepełnosprawnych.

5. Przestrzeganie praw zatrudnionych osób niepełnosprawnych

Opis stanu faktycznego

Czas pracy zatrudnionych w Urzędzie osób niepełnosprawnych jest uzależniony od stopnia niepełnosprawności. Osobom uprawnionym zagwarantowano także dodatkowy urlop oraz umożliwiono korzystanie z prawa do dodatkowej przerwy i innych przywilejów przewidzianych ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Ustalone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Uwagi dotyczące badanej działalności

Respektowanie przez pracodawcę praw i przywilejów przysługujących niepełnosprawnym pracownikom sprawdzono m.in. przez przeprowadzenie wśród nich anonimowej ankiety. Ankietowani stwierdzili, że prawa i przywileje, w szczególności dotyczące czasu pracy i dodatkowego urlopu, są respektowane, ale nie wszystkie osoby chcą z nich korzystać:

- trzy osoby nie korzystały z prawa do dodatkowej przerwy na gimnastykę (wypoczynek);
- trzy osoby nie korzystały ze zwolnienia od pracy, celem uczestniczenia w turnusie rehabilitacyjnym (jedna, ze znacznym stopniem niepełnosprawności, korzystała z turnusu podczas urlopu, ponieważ – jak odnotowano w ankiecie – chce być dyspozycyjna);
- trzy osoby nie korzystały ze zwolnienia od pracy, w celu wykonania badań specjalistycznych, zabiegów leczniczych lub usprawniających (dwie wykonywały badania lub zabiegi poza godzinami pracy lub z wykorzystaniem urlopu wypoczynkowego).

Osoby ankietowane stwierdziły, że z powodu niepełnosprawności nie spotkały się z przejawami gorszego traktowania w porównaniu z innymi pracownikami na analogicznych stanowiskach. Zajmowane stanowiska uznały za przystosowane do ich potrzeb. Potwierdziły też, że ograniczenia związane z niepełnosprawnością nie są przeszkodą w uczestniczeniu w szkoleniach podnoszących kwalifikacje.

Dyrektor Generalna, w związku z wynikami ankiety wyjaśniła, że niepełnosprawni pracownicy zostali poinformowani o przysługujących im prawach – ani jedna z uprawnionych osób nie wyrażała jednak chęci skorzystania z dodatkowej przerwy lub zwolnień z pracy.

(akta kontroli str. 105-112, 196-197)

Ustalone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

6. Wykonanie wniosków pokontrolnych

Opis stanu faktycznego

6.1. Wnioski przedstawione w wystąpieniu NIK z 3 listopada 2009 r. dotyczyły:

1) wystąpienia do Państwowej Inspekcji Pracy o wydanie opinii o przystosowaniu miejsc pracy do potrzeb niepełnosprawnych pracowników;
2) podejmowania, w miarę możliwości, kolejnych działań w celu likwidacji występujących jeszcze w budynku barier w dostępie dla osób niepełnosprawnych;
3) kontynuowania przedsięwzięć zwiększających zatrudnienie osób niepełnosprawnych i zapewnienia dokładniejszego planowania wpłaty na PFRON;
4) rozważenia możliwości zwiększenia skali obniżki wpłat na PFRON, przez korzystanie z uprawnień określonych w art. 22 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

(akta kontroli str. 5-12)

Pismem z dnia 24 listopada 2009 r. Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów poinformowała NIK o stanie realizacji wniosków pokontrolnych, deklarując podjęcie przedstawionych niżej działań lub wyjaśniając przyczyny ich niepodjęcia.

ad 1) Urząd nie wystąpił do Państwowej Inspekcji Pracy. Zastępująca Dyrektor Generalną wyjaśniła, że nie było potrzeby, ze względu na rodzaje niepełnosprawności zatrudnianych aktualnie osób niepełnosprawnych, przystosowania stanowisk pracy do ich potrzeb.

ad 2) Dźwigi osobowe nie spełniają wymagań określonych w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie. Pochylnia od strony ul. Moniuszki nie została zmodernizowana. Progi przy drzwiach wejściowych do budynku nie zostały obniżone. Dyrektor Generalna wyjaśniła, że wykonanie wniosków wiązałoby się z przeprowadzeniem generalnego remontu wejść dla pracowników i interesantów, na co Urząd nie ma obecnie środków.

ad 3) Urząd kontynuował przedsięwzięcia ukierunkowane na zwiększenie stanu zatrudnienia osób niepełnosprawnych; nie przyniosły one jednak spodziewanych rezultatów. Wniosek w części dotyczącej planowania wpłat na PFRON stał się bezprzedmiotowy, ze względu na zasady określone w piśmie Ministra Finansów[12].

ad 4) W latach 2010-2011 (do lutego) Urząd korzystał z prawa zakupu usług w zakładach pracy chronionej i naliczał z tego tytułu obniżki wpłat na PFRON. Dyrektor Generalna wyjaśniła, że po zaostrzeniu w 2011 r. warunków w zakresie uzyskania statusu podmiotów wskazanych w art. 22 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, trudno jest znaleźć takie podmioty na rynku.

(akta kontroli str. 13-14, 57, 197, 207-210)

6.2. W latach 2010-2012 (I półrocze) komórki kontroli wewnętrznej i audytu nie przeprowadzały badań w zakresie zatrudniania osób niepełnosprawnych, dostosowania budynków Urzędu do potrzeb osób niepełnosprawnych, przestrzegania praw niepełnosprawnych pracowników oraz prawidłowości ustalania i odprowadzania wpłat na PFRON,

(akta kontroli str. 57)

Ustalone nieprawidłowości

Niewykonanie części wniosków (1 i 2) nie miało istotnego wpływu na ocenę działalności Urzędu w zbadanym zakresie.

Uwagi dotyczące badanej działalności

Uwagi dotyczą potrzeby kontynuowania działań w celu minimalizowania skutków istnienia w budynku zajmowanym przez Urząd (w Warszawie) barier w dostępie dla osób niepełnosprawnych.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie, mając na uwadze ogólny postęp w realizacji wniosków pokontrolnych.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli[13], wnosi o:

- oznakowanie taśmami ostrzegającymi niebezpiecznych miejsc przy wyjściach z dźwigów osobowych;
- zmodernizowanie, w porozumieniu z Zarządem Dróg Miejskich, pochylni umożliwiającej wjazd do budynku osobie na wózku inwalidzkim (od strony ul. Moniuszki);
- uaktualnienie zarządzenia nr 13/2010 Dyrektor Generalnej 28 czerwca 2010 r. w zakresie prowadzenia naboru do pracy, w związku z nowelizacją ustawy o służbie cywilnej.

Najwyższa Izba Kontroli zwraca ponadto uwagę na potrzebę zintensyfikowania działań zwiększających stan zatrudnienia osób niepełnosprawnych oraz kontynuowania przedsięwzięć dostosowujących budynki i pomieszczenia zajmowane przez jednostki organizacyjne Urzędu do potrzeb osób niepełnosprawnych.

---

12 Por. przypis 6.

13 Dz. U. z 2012 r., poz. 82.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach, jeden dla Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Prezesa Najwyższej Izby Kontroli.

Obowiązek poinformowania NIK o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 14 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, dnia 13 listopada 2012 r.

Wiceprezes
Najwyższej Izby Kontroli

Wojciech Misiąg